

الگوریتم اجتهادی حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی حفظه الله در بیان خودشان
زن در آینه جلال و جمال قم: نشر اسراء، چاپ نوزدهم سال ۱۳۸۸، ص ۶۱ و ۶۲

اگر کسی بخواهد موضوعی را از نظر قرآن و عترت بررسی کند باید لااقل شش مرحله تحقیقی را طی کند تا مشخص نماید که نظر اسلام درباره آن موضوع چیست

مرحله اوّل

آیاتی که در آن زمینه وارد شده است جمع آوری کند. در این مرحله آن چنان باید حضور ذهن درباره قرآن کریم داشته باشد که به مقدار وسع و به مقدار تکلیف همه آیاتی که در این زمینه نظر دارند - نفیاً و اثباتاً - گردآوری کند و در این باره تنها به آیاتی که لفظ آن موضوع را دربر دارند اکتفا نکند بلکه محتوای آیات را مورد توجه قرار دهد

مرحله دوّم

بین این آیات جمع آوری شده جمع بندی کند یعنی مطلقاًها را با مقید و عامها را با خاص و مجملها را با مبین و متشابهها را با محکم و بخشهای مناسب را در کنار هم جمع بندی نماید تا نتایج آیات جمع آوری شده را به دست آورد

مرحله سوّم

در این مرحله نوبت به سیره عترت طاهره می رسد روایاتی که در این زمینه وارد شده - نفیاً و اثباتاً - جمع آوری نموده تا چیزی از روایات فروگذار نشود خواه راجع به گفتار آنان باشد یا ناظر به رفتار آنان

مرحله چهارم

بین این روایات جمع آوری شده جمع بندی کند. یعنی مطلقات را با مقیدات و عامها را با خاص و محکمهای روایی را با متشابهات و ناسخها را با منسوخ و مجملها را با مبین بسنجد و همان کاری که در استنباط فقهی عمل می شود باید در هر موضوعی انجام دهد تا بتواند نتایجی را که از بررسی روایات حاصل شده ارائه دهد

مرحله پنجم

نتایج متعددی که از آیات به دست آمده است به صورت یک اصل مهم درآورد و همچنین نمرات گوناگونی که از روایات حاصل شده است به صورت یک اصل جامع ارائه نماید

مرحله ششم

در این مرحله بین نتایج به دست آمده از قرآن و نمرات استنباط شده از روایات یک جمع بندی نهایی بنماید تا با هماهنگی قرآن و عترت یک مطلب را استنباط کند

اگر این مراحل شش گانه تحقیقی را بپیمود و خواست درباره موضوعی سخن بگوید، ادب دینی و احتیاط علمی اقتضا می کند که بگوید: مقتضای این آیه، این است یا مقتضای این روایت، چنین است نه آن که بگوید اسلام چنین می گوید. و اگر خواست نظر اسلام را نقل کند، به خود اسناد ندهد، بلکه محصول تحقیق محققانی که این شش مرحله استنباطی را سیری نموده اند نقل کند و بگوید: محققین ما چنین نظر داده اند، که نظر اسلام در این زمینه چنین است